

Zápis ze zasedání Výboru proti mučení

Datum: 13. ledna 2022.

Místo: Strakova akademie.

Zasedání se uskutečnilo částečně online.

Přítomni: Š. Černocká, J. Ježek, J. Kamínek, M. Kaštyl, P. Ondrášek (předseda), L. Ouředníčková, M. Řeháček, M. Svoboda, Ž. Vika, L. Zamboj, P. Zvolánek.

Hosté: A. Baršová (ředitelka Odboru lidských práv a ochrany menšin), P. Horák (ředitel odboru výkonu vazby a trestu GR VS), H. Válková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva).

Sekretariát: J. Machačka, D. Otrošinová.

Program jednání

1. Úvod

- Návrhy na doplnění programu a schválení programu

2. Plnění usnesení a úkolů ze zasedání Výboru proti mučení dne 28. června 2021¹

- Zrušení mimořádného opatření omezujícího počet osob, které navštěvují vězňené osoby
- Informace o proočkovanosti ve věznicích
- Informace o šetření incidentu v Teplicích

3. Kauza Věznice Světlá nad Sázavou

4. Informace o Tezích trestní politiky, přijatých Pracovní skupinou k trestní politice²

5. Nové vedení Výboru proti mučení

6. Různé

¹ Zápis ze zasedání Výboru proti mučení dne 28. června 2021 včetně přijatých usnesení je k dispozici zde: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/proti-muceni-a-nelidskemu-zachazeni/ze-zasedani-vyboru/zasedani-vyboru-28-6-2021-usneseni-189809/>.

² Teze trestní politiky a související informace o Pracovní skupině pro trestní politiku jsou k dispozici zde: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro-trestni-politiku/pracovni-skupinu-k-trestni-politice-a-koordinaci-opatreni-ke-snizovani-recidivy-v-cr-187531/>.

Výbor proti mučení uctil minutou ticha bývalého předsedu Výboru proti mučení a bývalého zmocněnce vlády pro lidská práva, Ing. Petra Uhla, zesnulého v prosinci roku 2021.

1. Úvod

P. Ondrášek přivítal přítomné a zahájil zasedání. Výbor proti mučení se sešel v usnášeníschopném počtu. Program byl schválen v navržené podobě.

2. Plnění usnesení a úkolů ze zasedání Výboru proti mučení dne 28. června 2021

Zrušení mimořádného opatření omezujícího počet osob, které navštěvují vězněné osoby

Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví omezující návštěvy vězněných osob bylo zrušeno s účinností ode dne 1. července 2021.

Informace o proočkovanosti ve věznicích

Členům Výboru proti mučení byla zaslána informace shrnující aktuální stav proočkovanosti vězněných osob.

P. Horák doplnil, že dokončené očkování (první a druhá dávka nebo kombinovaná dávka) má ke dni 11. ledna 2022 85 % vězněných osob, třetí dávku očkování doposud obdrželo 15 % vězněných osob. Počet vězňů, kteří očkování odmítají, se i díky probíhající osvětě a besedám snížil. M. Řeháček doplnil, že co se týče cizinců-vězňů, pro odsouzené a vězněné osoby nejsou stanovena jiná pravidla oproti běžné populaci.

Statistiky budou doplněny o srovnání s celkovou proočkovaností v České republice. Statistiky budou doplněny o procentuální počty vězňů, kteří obdrželi druhou dávku očkování.

Informace o šetření incidentu v Teplicích

H. Válková informovala o zasedání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, kde byly prezentovány následující informace.³ Na základě šetření policie i Generální inspekce bezpečnostních sborů, podložených zdravotními posudky, byl přijat závěr, že zde byla příčinná souvislost mezi požitím drogy, stavem srdečního svalu a úmrtím osoby. Proces vedoucí k úmrtí probíhal již zhruba hodinu před zásahem; zákrok policie k úmrtí nevedl.

M. Šimůnková, zástupkyně veřejného ochránce práv, na řešeném zasedání Rady uvedla, že své šetření věci prozatím neukončila. Dosavadní zjištění v tomto šetření nasvědčují, že řešený zákrok byl veden nevhodným způsobem (nehledě na důvod úmrtí osoby). O závěru šetření bude podána informace. Předběžný závěr např. upozorňuje na prodlení při volání

³ Zápis ze zasedání bude k dispozici zde:
<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=1159>.

záchranné služby.⁴ Dalším z možných závěrů by mohlo být doporučení, aby byli policisté lépe školeni ohledně obdobných situací, a věděli si tak pod tlakem takové situace rychle rady.

3. Kauza Věznice Světlá nad Sázavou

Bod představil P. Ondrášek. Hlavní důvod pro svolání zasedání představují mimořádné události v několika věznicích. Ve věznici Světlá nad Sázavou bylo obžalováno sedm dozorců z mučení a krutého a nelidského zacházení kvůli událostem v lednu roku 2020. Obžalovaní se měli dopustit několikahodinového fyzického i psychického mučení vězněné ženy. K jednání měli údajně souhlas nadřízené osoby. Vzhledem k počtu zainteresovaných osob je případ těžké hodnotit jako individuální selhání. Další případ nastal ve věznici Pardubice, kde je prověřováno možné týrání ze strany několika dozorců vůči vězněnému muži, který byl ve třetím stupni invalidity. Opět je zde i podezření o tom, že s jednáním byla srozuměna nadřízená osoba. V listopadu roku 2021 začal soud se třemi dozorci věznice Rýnovice, kteří měli svévolně trestat vězně, a to i fyzickými útoky. Obžalováni jsou z trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby a z trestného činu porušení povinnosti dozorcí služby. Z téhož je v dalších kauzách obžalováno dalších dvanáct dozorců z věznice Rýnovice. Všechny kauzy prozatím spojuje vysoký počet příslušníků zapojených osob. Měly by být proto hodnoceny ve vzájemné souvislosti, neboť je zde jednoznačně vyvráceno pochybení jednotlivců, a naopak se spíše ukazuje na pochybení systémové. Absentují zde systémová opatření, která by takovýmto jednáním zabránila.

P. Horák uvedl, že pokud se protiprávní jednání prokáží, tak vězeňská služba tyto činy jednoznačně odsuzuje. Jsou vyvozována další opatření. Ředitelka Věznice Světlá nad Sázavou vydala ještě v loňském roce metodický pokyn, rozvíjející odst. (5) § 17 zákona o Vězeňské a justiční strážce České republiky, který upravuje užití donucovacího prostředku připoutání. Opatření má být aplikováno citlivě a pouze ve výjimečných případech. Na úrovni vězeňské služby obecně se dále připravuje metodický pokyn, týkající se používání těchto prostředků, který např. zdůrazní nutnost řádné dokumentace či hlášení nadřízeným osobám. Věc byla v rámci vězeňské služby projednávána na několika republikových poradách.

H. Válková se dotázala, zda byli zaměstnanci zproštěni služby a v jakém časovém úseku. Dále se dotázala, zda byly dovozeny konkrétní závěry k těmto událostem. Doplnila, že o zasedání Výboru informovala pana ministra spravedlnosti; ten uvedl, že věc bude důsledně prošetřena především ve snaze zjistit, zda nešlo o systémové selhání.

P. Horák uvedl, že ve Věznici Světlá nad Sázavou bylo služby zproštěno šest ze sedmi příslušníků osm dní po zahájení trestního stíhání, sedmý z nich po měsíci. V prosinci roku 2021 byl novelizován vnitřní předpis o služební a profesní přípravě příslušníků a zaměstnanců vězeňské služby, kde byla stanovena povinnost školit rovněž zákonnosti a taktiky použití

⁴ V prosinci roku 2021 byla mimořádně zveřejněna anonymizovaná zpráva o šetření. V souvislosti s ní je upozorněno, že šetření (zástupkyně veřejného ochránce práv) dosud neuzavřela a své závěry shrne v závěrečném stanovisku, případně bude postupovat dále dle zákona. Dokument je k dispozici zde: https://www.ochrance.cz/aktualne/zastupkyne_ombudsmana_zverejnila_zpravu_o_setreni_policejního_zakroku_v_te_plicich/.

donucovacích prostředků a zvládnání zátěžových situací a taktických jednání s nátlakovým jedincem.

P. Ondrášek uvedl, že zaměstnanci věznic mají v problematických situacích dostatek zákonných prostředků, k nimž mohou přistoupit. V žádném případě není omluvitelné uchýlit se k jednání, které je v souvislosti s těmito událostmi popisováno. H. Válková doplnila, že popisované činy jednoznačně mohou naplnit skutkovou podstatu trestného činu mučení podle trestního zákoníku.

J. Ježek informoval, že Generální inspekce bezpečnostních sborů koná z úřední povinnosti v případech, kdy se dozví o možné páchané trestné činnosti na osobách omezených na osobní svobodě (typicky osoby ve výkonu trestu) tak, aby se těmto osobám vždy dostalo zastání. Ve Věznici Světlá nad Sázavou bylo proti sedmi příslušníkům vězeňské služby zahájeno trestní stíhání pro trestný čin mučení ve formě spolupachatelství. Generální inspekce se případem začala zabývat na základě spolupráce s vězeňskou službou, neboť kontrolní orgány příslušné věznice případ odhalily a následně předaly Inspekci.

L. Zamboj podnítl lepší spolupráci mezi Výborem proti mučení a vězeňskou službou, případě též Generální inspekcí. Výbor nemusí být zpraven o detailech, u nichž by bylo zveřejnění nevhodné, ale měl by být o takto významných událostech informován. Úkolem Výboru je mimo jiné i hledání preventivních nástrojů, za tímto účelem je nutné o problémech vědět dostatečně rychle a též mít přesné, nezkrácené informace. Informace by neměly být zasílány ve formách pravidelné zprávy, ale vždy *ad hoc*, aby s nimi Výbor mohl pracovat co nejdříve.

M. Svoboda vyjádřil znepokojení nad šíří, v jakém se popsání jednání dějí. Připomněl případ *Kummer proti České republice*.⁵ Doporučil, aby Výbor sledoval soudní řízení v těchto věcech, a aby si na příští zasedání vyžádal informaci, v jakém stádiu jsou tyto případy u soudů.

P. Zvolánek popsal dobré zkušenosti se spoluprací mezi Vězeňskou duchovenskou péčí a Věznici Světlá nad Sázavou. Informoval, že věznice dělá mnohé dobré projekty. Připomněl minulé výjezdy Výboru proti mučení do věznic a navrhl, aby se Výbor k těmto výjezdům vrátil a navštívil Věznici Světlá nad Sázavou. P. Ondrášek reagoval, že v tuto chvíli nepovažuje návštěvu věznice za vhodnou.

L. Ouředníčková podpořila návrh o zavedení lepší vzájemné výměny informací a spolupráce mezi vězeňskou službou a Výborem. Oba subjekty by měly postupovat společným směrem. Poukázala na hlubší problémy českého vězeňství, např. podfinancování, problémy s náborů nových zaměstnanců či frustrující prostředí. Tyto mimořádné události navrhla vnímat jako příležitost zaměřit se na to, co za nimi stojí, a jak orgány mohou společně tyto hlubší problémy nalézt a podpořit jejich vyřešení. Programové prohlášení vlády se otázce vězeňství navíc konkrétně věnuje.

⁵ Více informací je k dispozici zde:

http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/C2A22B1A15588041C1257D1D002FDDE0?openDocument&Highlight=0.

M. Kaštyl doplnil, že § 149 trestního zákoníku, upravující trestný čin mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, odráží článek třetí Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Na tento paragraf se Výbor v minulosti zaměřil, nechal si k němu zpracovat i několik studií, které upozornily na možné nedostatky české právní úpravy. Paragraf není příliš aplikován, neboť se soustředí na vážnější formy zacházení (a ty nižší nepokrývá, i tyto však samozřejmě musí být vyšetřovány). Nadále zde zůstává problematika rozsahu tohoto paragrafu.

L. Zamboj souhlasil s tím, že do řešeného paragrafu je nutné zařadit i špatné zacházení nižší intenzity.

H. Válková události též hodnotila jako systémové selhání. Kontrolní mechanismy zde buď nefungovaly, nebo byly špatně postaveny. Podle jejích zkušeností nejde pouze o tyto tři věznice, ve své praxi se setkala s mnohými stížnostmi. Výbor by měl vznést otázku, zda nejde o systémové selhání kontrolních mechanismů ve vztahu k jednotlivým věznicím. Dále souhlasila s omezenou aplikovatelností paragrafu 149. Podpořila programové prohlášení vlády v otázkách trestní politiky, kde je vyjádřena preference jiným formám trestů, než je trest odnětí svobody, a snaha o zvýšení efektivity.⁶ K možné úpravě paragrafu 149 navrhla uspořádat odborný seminář. Jako poslankyně má v úmyslu téma podporovat.

M. Řeháček připomněl usnesení vlády z listopadu roku 2019, v němž vlády mimo jiné uložila ministru zdravotnictví do 30. června roku 2020 předložit návrh novely zákona o zdravotních službách. V něm by mělo být stanoveno, že zdravotnický pracovník neporušuje mlčenlivost, pokud orgánům činným v trestním řízení či policejnímu orgánu sdělí údaje nebo jiné skutečnosti, které vypovídají o tom, že osoba omezená na svobodě mohla být podrobena špatnému zacházení. Tento úkol, přijatý v souvislosti s poslední návštěvou CPT, zůstal nenaplněn.

Výbor proti mučení na zasedání naformuloval usnesení k tomuto bodu. V momentě projednávání bodu již Výbor z důvodu odchodu jednoho členů nebyl usnášeníschopný. Všichni přítomní členové souhlasili s tím, aby usnesení bylo schváleno elektronicky metodou *per rollam*. Usnesení především podněcuje identifikaci hlubších příčin řešených mimořádných událostí ve snaze tyto příčiny nalézt a do budoucna jim předejít.

Generální ředitelství Vězeňské služby bude osloveno s žádostí o zaslání informací o mimořádných událostech, spadajících do působnosti Výboru proti mučení s cílem zajistit informovanost tohoto Výboru.

4. Informace o Tezích trestní politiky, přijatých Pracovní skupinou k trestní politice

L. Ouředníčková, předsedkyně Pracovní skupiny pro trestní politiku, představila tuto Pracovní skupiny (jejímiž členy jsou též někteří členové Výboru proti mučení). Informovala

⁶ Programové prohlášení vlády je k dispozici zde (str. 50 a 51):

<https://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-Petra-Fialy.pdf>.

Výbor, že v říjnu roku 2021 byl Pracovní skupinou přijat dokument Teze trestní politiky, které byly následně představeny Radě vlády pro lidská práva. Teze vznikly s cílem zpracovat do jednoho dokumentu základní hodnoty a principy, které by vést trestní politiku. Pracovní skupina má v následujících měsících v úmyslu představit Teze nové vládě, a dále napomáhat jejich promítnutí do konkrétních opatření. Teze budou také šířeny mezi odbornou veřejnost.

M. Kaštyl přednesl soubor připomínek k Tezím trestní politiky; tyto připomínky byly předány Pracovní skupině k trestní politice.

5. Nové vedení Výboru proti mučení

P. Ondrášek informoval o uplynutí své předsednické funkce. Ocenil fungování Výboru v posledních dvou letech i přes epidemii onemocnění COVID-19.

O post předsedy projeví zájem dosavadní předseda, P. Ondrášek, a dlouholetý člen Výboru proti mučení, L. Zamboj. Členové Výboru proti mučení měli v loňském roce možnost vyjádřit se, kterého z kandidátů by preferovali – tyto informace budou předány novému zmocněnci/zmocněnkyni vlády pro lidská práva, který/á následně nového předsedu jmenuje. Do doby jmenování nového předsedy zůstává v předsednické pozici P. Ondrášek.

P. Ondrášek navrhl na post předsedy současnou zmocněnkyni vlády pro lidská práva, H. Válkovou, která v pozici zmocněnkyně 31. ledna 2022 končí. L. Zamboj uvedl, že pokud by H. Válková ve Výboru setrvala a vedla jej, bylo by to velmi přínosné tématům, která Výbor sleduje, a osobám, které chrání.

H. Válková uvedla, že se oblasti vězeňství bude nadále věnovat jako poslankyně, a nadále má zájem účastnit se zasedání Výboru proti mučení a spolupracovat s ním. Poděkovala kolegům za důvěru, s předsednickou pozicí by souhlasila.

6. Různé

Následující zasedání Výboru proti mučení se uskuteční v březnu. P. Ondrášek ukončil zasedání.